

8. Saidov, U. «Tibbiyot va ta'lim: Kasbiy mahoratni oshirish yo'llari». - Toshkent: O'zbekiston Tibbiyot Nashriyoti, 2017.
9. «Islomov, N. Muloqot psixologiyasi va kasbiy etika». - Toshkent: Sharq, 2018.
10. «Karimov, Sh. Tibbiy o'qituvchilar uchun metodik qo'llanma». - Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

ISHLAB CHIQUARISHNI TASHKIL ETISHDA YANGI USULIGA O'TISHI MUAMMOLARI

Siddiqov Mo'minjon Yunusovich
JizPI "Iqtisodiyot va menejment" kafedrasi dotsenti.
Ergashev G'ayratjon
JizPI 201-21 guruh talabasi
Annotatsiya

Ushbu maqolada qurilish sohasida qurilish-smeta hujjatlarini tayyorlashning yangi usuliga o'tishga doir masalalar, shuningdek, ularni qabul qilishda "Qurilishda loyiha-smeta hujjatlarini tayyorlashning yangi usuliga o'tish" borasida fikr bildirilgan.

Kalit so'zlar: buyurtmachi, pudratchi, loyiha-smeta hujjatlari, resurs usuli, hajm usuli, iqtisodiy va texnologik mezonlar, shartnomalarni raqamlashtirish, electron hisob-faktura, shaffof qurilish, korporativ standartlar, narxlar, shartnomalar, ekspertiza, loyihani boshqarish, tashish, saqlash, tender savdosi, mehnat xarajatlari,

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы, связанные с переходом на новый метод подготовки проектно-сметной документации в сфере строительства, а также «Переход на новый метод подготовки проектно-сметной документации в строительстве» при их принятии.

Ключевые слова: заказчик, подрядчик, проектно-сметная документация, ресурсный метод, объемный метод, экономико-технологические критерии, оцифровка договоров, электронный счет-фактура, прозрачное строительство, корпоративные стандарты, цены, договоры, экспертиза, управление проектом, транспортировка, хранение, тендер. продажи, затраты на рабочую силу.

Annotation

This article discusses issues related to the transition to a new method of preparation of construction-estimate documents in the field of construction, as well as "Transition to a new method of preparation of project-estimate documents in construction" in their adoption.

Key words: orderer, contractor, project-estimate documents, resource method, volume method, economic and technological criteria, digitization of contracts, electronic invoice, transparent construction, corporate standards, prices, contracts, expertise, project management, transportation, storage, tender sales, labor costs.

Davlatimiz rahbari ishtirokida bo'lib o'tgan 2024 yil 29 yanvardagi yig'ilishda "Qurilishda loyiha-smeta hujjatlarini tayyorlashning yangi usuliga o'tilishi" borasida so'z yuritib qo'yidagilarga to'htalib o'tdilar:

"Eng avvalo, kelgusi yil 1 yanvardan barcha loyiha-smeta hujjatlarini tayyorlash, ishlarni amalga oshirish, shuningdek, ularni qabul qilishda «resurs usuli»dan voz kechilib, «hajm usuli»ga o'tiladi.

Bu tartib 1 iyuldan yo'l, ichimlik suvi va ko'priq qurilishi loyihalarida joriy qilinishi belgilandi.

Shuningdek, qurilishni korruptsiyadan xoli sohaga aylantirish maqsadida 1 iyuldan:

- qurilishda tuziladigan barcha shartnomalar raqamlashtiriladi;
- pudratchi tashkilotlar bajargan qurilish ishlari faqat soliq organiga taqdim etilgan elektron hisob-fakturadan kelib chiqib moliyalashtiriladi;

- obyektни foydalanishga qabul qilish jarayoni raqamlashtirilib, dalolatnomalar «Shaffof qurilish» orqali tasdiqlanadi;

10 milliard soʻmdan ortiq loyihalar boʻyicha subpudratchilarni faqat va faqat «Shaffof qurilish» tizimi orqali tanlash tartibi yoʻlga qoʻyiladi. Ushbu tartib xalqaro moliya tashkilotlari bilan amalga oshirilayotgan loyihalarga ham tatbiq etiladi;

ishlab chiqaruvchi ham, quruvchi ham, nazorat qiluvchi ham qaerda qaysi qurilish materiali qancha pul turishini onlayn kuzatib boradigan tizim boʻladi. ”

Bugungi kundagi mavjud hisob-kitoblar (qurilish meʼeriy xujjatlari normativlar) toʻplamlari sobiq Ittifoq davrining oʻtgan asrning 50-yillari oxiri - 60-yillarning boshlarida ishlab chiqilgan. Ular koʻpchilik zamonaviy ish turlari, qurilish texnikasi va yangi texnologiyalardan foydalanish xarajatlarining real hisob-kitoblarini taqdim etmaydi. Natijada, smeta yigʻimlari bilan belgilanadigan qurilish ishlarining qiymati real tannarx bilan deyarli oʻxshash emas, chunki haqiqiy mehnat xarajatlari, mutaxassislar darajasi va mashina va mexanizmlarni ishlatish xarajatlari amalda standartdan sezilarli darajada farq qilishi mumkin.

Obʼektiv narxlash mexanizmlarining yoʻqligi sababli koʻp xarajatlar mulk qiymatining markazlashtirilgan belgilangan foizlari bilan belgilanadi. Bunday xarajatlarga loyihalash ishlari, ekspertiza, loyihani boshqarish, tashish, saqlash, tender savdosi, mehnat xarajatlari, asbob-uskunalarini ishlatish, materiallar sarfi va boshqalar kiradi. Shu sababli, har bir kishi loyiha narxini oshirishdan manfaatdor, chunki ularning daromadlari hajmi bunga bogʻliq.

Qurilishning iqtisodiy va texnologik mezonlarini aniqlashning amaldagi tartibidan kelib chiqqan holda, loyihani loyihalash, smeta qiymati va boshlangʻich narxini aniqlash buyurtmachi tomonidan loyiha tashkiloti bilan birgalikda amalga oshiriladi. Pudratchi bu jarayonlarda ishtirok etmaydi. Uning vazifasi taklifni taqdim etish va gʻolib boʻlgan taqdirda qurilish-montaj ishlarini buyurtmachi tomonidan tasdiqlangan ishchi hujjatlarga qatʼiy muvofiq bajarishdan iborat.

Qurilish mahsulotlariga narxlarni “yuqoridan pastga” belgilash (yagona tartibga solish va narx siyosatiga asoslangan taxminiy narx modeli) pudratchilarni tashabbuskorlikdan butunlay mahrum qiladi va qurilishning ilgʻor usullari, innovatsion texnologiyalari va ilgʻor qurilish materiallarini joriy etishga, dizaynni optimallashtirishga yoʻl qoʻymaydi. Eng muhimi, shu sabablarga koʻra Oʻzbekistonlik pudratchilar xalqaro pudrat bozorida toʻliq ishtirok eta olmaydi va oʻz xizmatlarini eksport qila olmaydi.

Chet elda korporativ standartlar va narxlar kontrakt bozoridagi raqobatning doimiy bosimi ostida. Pudratchi doimiy ravishda birlik xarajatlarini kamaytirish va ishlab chiqarishni koʻpaytirish yoʻllarini izlashga majbur:

- qoidalar va qoidalarni doimiy ravishda takomillashtirish;
- yuqori malakali mutaxassislarni jalb qilish;
- texnologik jarayonlarni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish darajasini oshirish;
- yuqori unumli qurilish texnikasidan foydalanish;
- innovatsiyalarni, yuqori sifatli zamonaviy qurilish materiallari va mahsulotlarini qoʻllash;
- ish tannarxini pasaytirishning boshqa usullaridan foydalangan holda samarali dizayn echimlarini erkin tanlash.

Bularning barchasi bizning pudratchilarimiz tomonidan ragʻbatlantirilmagan, shuning uchun rivojlangan mamlakatlarda ishlab chiqarish biznikidan 5-8 baravar yuqori boʻlsa ajab emas.

Mavjud qoidalarning samarasizligini E16-4-2-1 standarti misolida aniq koʻrsatish mumkin. Unga koʻra, diametri 20 mm boʻlgan 100 chiziqli metrli plastmassa quvurlarni yotqizish uchun 24 ish kunidan koʻproq vaqt kerak boʻladi. Aslida, asbob-uskunalar darajasiga qarab, bitta mexanik bu ishni 0,5-2 smenada bajarishi mumkin.

Ushbu maʼlumotlar qurilish xarajatlarini kamaytirish imkoniyatini koʻrsatadi. Qolaversa, hatto 5 foizlik pasayish ham yuzlab milliard soʻmlik samara berishi mumkin.

Shuning uchun bizda ham qurilish loyiha smeta hujjatlarini xorid tajribasidan foydalanishni taklif qilamiz. Misol uchun Koreys texnologiyasi buyicha resurs smeta asosida smeta qilinadi. Buning afzallik tomoni smeta hujjatlarining bajarilishi va oʻqilish osonligi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Prezident Sh.M.Mirziyoevning ishtirokidagi “Qurilishda loyiha-smeta hujjatlarini tayyorlashning yangi usuliga o'tiladi” mavzusidagi yig'ilishdan.
2. Ганиев Г.В., Сиддиков М. Управление трудовыми процессами в подразделениях организации как фактор успеха в бизнесе ГВ Международная конференция «Бизнес и образование вектор развития». - Алматы', 2005, 21-22 апреля, Т:II, с. 260-2672.
3. Ганиев Г.В., Сиддиков М. Рунок сеннокс бумаг. Ташкент, Konsauditinform, 2001.
4. Siddiqov, M. (2023). In the ghazals of fuzuli and soufi olloyor one affinity. *International journal of social science & interdisciplinary research ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 12(09), 126-132.*
5. Ihomovich, J. O. T. (2024). O'ZBEKISTONDA IQTISODIY KO'RSATKICHLARNI BASHORAT QILISHDA STATISTIK USULLARNI QO'LLASH. Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi, 8(4), 205-210.
6. Мухтаров, Б. А., & Джамалов, У. И. (2020). ПРОГНОЗИРОВАНИЕ КОЛИЧЕСТВО ШКОЛ НА 2022 ГОД ДЛЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ. Устойчивое развитие науки и образования, (8), 6-11.
7. Dilshod, K., Botir, M., Bekhzodjon, S., & Yulduz, D. (2024, March). Opportunities and technologies for increasing the efficiency of the development of tourism services. In AIP Conference Proceedings (Vol. 3045, No. 1). AIP Publishing.

МУҲАНДИСЛИК ЙЎНАЛИШИ ТАЛАБАЛАРИГА ҲОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ЎҚИТИШДАГИ АСОСИЙ ЁНДАШУВЛАР ВА КОМПЕТЕНЦИЯЛАР

Суюнова Гулчехра Холмаматовна

Жиззах Самбхрам Университети НТМ катта ўқитувчиси

Annotation

Possible activation of the linguistic or verbal component occurs during the process of development and determines the relationship of the foreign language with the verbal and creative fan. Both blocks are related to the motivational-motivational component.

Аннотация

Возможная активация языкового или вербального компонента происходит в процессе развития и определяет связь иностранного языка с вербально-творческим веером. Оба блока связаны с мотивационно-мотивационной составляющей.

Аннотация

Лингвистик ёки касбий компонентларнинг муқобил фаоллашуви жараёнли равишда юзага келади ва чет тилини умумқасбий ва ихтисослик фанлар билан алоқасини белгилайди. Иккала блок ҳам мотивацион-қадриятли компоненти билан боғлиқ бўлиб, улар бир томондан буларни назорат қилади, иккинчи томондан эса уларнинг ўзи тесқари алоқа тамойилига таъсир кўрсатади.

Чет тилидан коммуникатив компетентлик тўртта анъанавий-лингвистик, ижтимоий-маданий муҳандислик, прагматик ва стратегик компетенциялар билан ифодаланади. Бу компетенцияларни шакллантириш техника олий таълим муассасаларида биринчи курс талабалари учун амалга оширилади ва уларга тилдан ижтимоий мулоқот жараёнларида фойдаланишни ўргатиш мақсадларига йўналтирилган таълим берилади.

Бўлажак муҳандисларнинг коммуникатив компетентлигини ривожлантириш иккита блокка бўлинади: биринчиси касбий соҳага қаратилган махсус лингвистик, ижтимоий-маданий, прагматик ва стратегик компетенциялар билан ифодаланади, иккинчи касбий тайёргарлик блокнинг компонентлари ҳисобланган когнитив ва операцион-технологик компетенциялар билан ўзаро алоқасини таъминлайди. Лингвистик ёки касбий компонентларнинг муқобил фаоллашуви жараёнли равишда юзага келади ва чет тилини умумқасбий ва ихтисослик фанлар билан алоқасини белгилайди. Иккала блок ҳам